

je bil tudi moj brat, kako so se vspejali 1. avgusta 1878. leta po teh le brdih — Malbuč brdo jim pravijo Bošnjaki — med tem, ko je poveljnik vodil po dolini ob Vrbasu glavno četo. Slaba je pot tudi sedaj, dasi so jo naši vojaki popravili za težki poštni voz. Tedaj pa so imeli «fantje» večinoma le kozje stezé, po katerih je težavno stopal spretni bosanski «samar» (otovorjeni konj). Kako jim je bilo srce, ko niso bili varni niti trenutek, da kje v bližnjem grmu ne počí puška ter temu ali onemu ne upihne mladega življenja!

Nizko grmovje ob cesti se menjava z visokimi gozdi, potem se prikažejo pašniki. Nagnili smo se precéj od Vrbasa proti zahodu. Na desni zagledaš slabo poslopje, hišico; pred njo na štirih koleh so drogovi, pokriti z vejevjem — to je han Kola, nekoliko dalje podoben mu je han Kuježević in han Davidov. Pa kaj je to, han? — Turška mala gostilnica, v kateri dobiš črne kave, a drugega nič.

Nekako mrzlo je. Stopimo v han, da se pogrejemo z gor-ko tekočino! Zahtevamo kave — «káfa» rekajo oni — in glej, dečko pri petnajstih letih že sedi pri nizki peči, ki je nekako podobna našim starim kmečkim pečem z ilovnatimi pečnicami. Kmalu zavre voda, brž je v njej nekoliko dišečega kavnega prahu: dečko premeša, prelije petkrat, šestkrat iz posodice v posodico, ne odtoči od goščave, ampak kar nalije «findžan» — kupico za kavo ter ti jo fino podá, govore «molim!» — Ni močna ta pijača, ali jako dobro diši. Ako si vzel šečera — sladkorja, daš dva

krajcarja za findžan, ako si pil grenko, zadovoljen je kavedžija (kuhar kave) z jednim novčičem. Ob steni v hanu je za pedenj vzvišen, s «čilimi» pregrnjen prostor, kamor se vležeš ali nasloniš, če ti je drago; stola Bošnjak ne pozna. Po letu ob lepem vremenu pa si daš prinesiti kavo pod oni z vejami pokriti prostor pred hišo. Tu se nahajajo večinoma tudi dolge, preproste klopi.

Ponosen pa je kavedžija nase in na svoj han. Pravil mi je sopotnik, da je

blizu Tuzle vprašal takega kavarnarja:

«Šta imaš, brate?»

Odgovor: «Imam sve, što ti drago.»

— «Imaš-li mesa?»

«Nejmam, brate!»

— «Imaš sira?»

«Nejmam, brate!»

— «Imaš jaja?»

«Nejmam, brate!» —

«A šta imaš?» vpraša ga slednjič z vidno nevoljo. «Brate,

imam crnu kavu; kad imaš kavu, brate,

onda imaš sve!

Šta ćeš više?»

Priroda je prav radodarna na teh lep-ih brdih, razne stvari razveseljujejo potniku oko, lega je visoka, zrak je čist in zdrav. Kraj je podoben nekaterim planinskim krajem po južnem Bavorskem ali Štajerskem, kamor prihajajo po letu stotine ptujcev krepit si zdravje v hladnem gorskem zraku. A nečesa pogrešaš: ljudskih bivališč. Razven nekaj razritih koč pri imenovanih hanih ni videti nobene hiše. Kristijani si pod turško vlado niso upali staviti bivališč blizu ceste, ker jim je vsak čas lahko prinesel petelina na streho zloben potujoč mohamedan zaftija (redar) ali kdo drugi; skrivali so svoje borne kočice v bolj oddaljene kraje. In res sem videl v kakih treh krajih precéj

Bosanski kavedžija.

(Po fotografiji.)